

НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

**Матеріали «круглого столу»,
присвяченого пам'яті професора
Чингізхана Нуфатовича Азімова**

23 грудня 2010 р.

Харків
«Право»
2011

ББК 67.9(4УКР)304

А 43

Відповідальний за випуск проф. *В. І. Борисова*

Актуальні проблеми цивільного права : матеріали «круглого столу», присвяч. пам'яті проф. Чингізхана Нуфатовича Азімова, м. Харків, 23 груд. 2010 р. / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Х. : Право, 2011. – 232 с.

23 грудня 2010 року кафедрами цивільного права № 1 і № 2 Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого вдруге проведено «круглий стіл» «Актуальні проблеми цивільного права», присвячений пам'яті професора, доктора юридичних наук, члена-кореспондента АПрН України Чингізхана Нуфатовича Азімова.

Цей захід був започаткований у 2009 році і з того часу традиційно у грудні збирає науковців не тільки Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого, а й науковців інших вузів, зокрема Національного університету внутрішніх справ (м. Харків), Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, Національного університету державної податкової служби України, Бердянського університету менеджменту і бізнесу, Кримського юридичного інституту Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого, Інституту приватного права і підприємництва АПрН України, практичних працівників — суддів, нотаріусів, юрисконсультів, спеціалістів у сфері інтелектуальної власності.

До збірника увійшли тези доповідей і повідомлень учених, практикуючих юристів, представників судових органів, а також аспірантів і здобувачів.

Видання адресоване науковим співробітникам, аспірантам, викладачам юридичних факультетів вищих навчальних закладів, а також працівникам суду, адвокатури, органів юстиції, практикуючим юристам, іншим особам, які вивчають і застосовують цивільне та господарське законодавство.

ББК 67.9(4УКР)304

© «Право», оформлення, 2011

Коструба А. В., кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного і трудового права Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського

РЕГРЕСИВНО-ПРОГРЕСИВНИЙ ВІДТІНОК ДЕЯКИХ ПРАВОПРИПИНЯЮЧИХ ЮРИДИЧНИХ ФАКТІВ

Як відомо, деякі юридичні факти можуть мати подвійний характер своєї дії. Вони спрямовані на досягнення двох протилежних за своєю природою результатів. Ці комбінації можуть бути різноманітними, але головне, щоб вони спрямовувалися на досягнення протилежних результатів, наприклад, виникнення-припинення, зміна-припинення, виникнення-зміна тощо. Юридичний факт, спрямований на настання двох однакових результатів не має подвійного характеру дій, а залишається звичайним юридичним фактом. Поділ юридичних фактів на правовстановлюючі, правозмінюючі і правоприпиняючі склався давно і має під собою міцне доктринальне обґрунтування, а тому вводити нові види юридичних фактів, які лише певною мірою конкретизують вже існуючі немає сенсу. Тому, вважаємо, що логічно розглядати подвійність спрямованості юридичних фактів не як окремі їх види, а лише як певні прояви існуючих. Отже як ми з'ясували юридичні факти можуть спрямовуватися на настання протилежних результатів, однак це спрямування має різний характер, що і відрізняє поєднання спрямованості одна від одної. Підставою віднесення поєднань до характеристики того чи іншого виду юридичних фактів має залежати від сили направленості юридичного факту. Силу направленості можна виміряти причинно-наслідковим зв'язком і позицією у часі. Так, наприклад, якщо смерть фізичної особи припиняє правовідносини між померлою особою і його рідними, то цей же юридичний факт породжує інші відносини — відносини спадкування. Проте характерним є те, що в часі спочатку проявляється дія правоприпиняючої сторони юридичного факту, а лише потім, через певний проміжок часу, правовстановлюючої, в той же час правоприпиняюча сторона юридичного факту стимулює за діяння правовстановлюючої, а не навпаки. Тобто, особа спочатку вмирає, а потім виникають відносини спадкування, а не навпаки. І навіть якщо цей час досить нетривалий все одно за часом правоприпиняюча властивість проявляється раніше ніж

правовстановлююча, а тому вона є сильнішою, бо без прояву правоприняючої властивості правовстановлююча не проявиться ніколи. Правоприняючу властивість юридичних фактів можна назвати регресивною, а правовстановлюючу прогресивною, оскільки вона, на відміну від попередньої спрямована вперед, на настання наслідків, які будуть існувати в майбутньому.

Багато що залежить від нормативних конструкцій, закріплених в нормативно-правових актах, бо саме від формулювань, які в них містяться залежить природа юридичних фактів.

Іноді для визначення домінантної властивості треба звертатися до об'єктивних законів природи. Або просто поставити юридичні факти в логічну послідовність. Здебільшого вирішальне значення мають юридичні конструкції. Розглянути характер впливу юридичних фактів на суспільні відносини через призму правових конструкцій, можна за допомогою останніх.

Ст. 1166 ЦК України зазначає: «Майнова шкода, завдана неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю особистим немайновим правам фізичної або юридичної особи, а також шкода, завдана майну фізичної або юридичної особи, відшкодовується в повному обсязі особою, яка її завдала». Звідси слідує висновок, що в разі незаконного знищення чужого майна, особа, яка знищила це майно зобов'язана відшкодувати його вартість. Факт незаконного знищення майна припиняє право власності особи власника на це майно згідно з п. 4 ч. 1 ст. 346 ЦК України і в той же час породжує обов'язок відшкодування збитків особою, яка це майно знищила.

Припинення права передуює виникненню обов'язку, а тому цей факт, в силу регресивно-прогресивної властивості буде правоприняючим.

Прикладів правовстановлюючого факту з прогресивно-регресивною характеристикою не так багато, бо здебільшого їх існування залежить від конструкції правової норми, яка містить умови виникнення одних прав і цим самим припинення інших, а ці конструкції в нормах права зустрічаються досить рідко. Прикладом може бути припинення довіреності на управління транспортним засобом у зв'язку з переходом права власності на нього до іншої особи. Тобто обставина переходу права власності до іншої особи тягне за собою припинення довіреності, а не навпаки.

О.О. Красавчиков провів дуже вдале, на нашу думку, розмежування правоприняючих юридичних фактів на специфічно (абсолютно) право-

припиняючі та відносно правоприпиняючі. До першої категорії можуть бути віднесені — вживання речі, дерелікація, а також інші явища, які тягнуть за собою загибель об'єкта поза зв'язком з бажанням суб'єкта права (наприклад пожежа у будинку, що виникла внаслідок удару блискавки). Специфічність даних фактів, на думку науковця полягає в тому, що вони, припиняючи визначене право певної особи, не тягнуть за собою перенесення цього права на іншу особу. Тому, кожен правоприпиняючий юридичний факт, який має подвійний характер можна охарактеризувати принаймні за допомогою двох критеріїв: за зв'язком бажання суб'єкта права з наслідком у вигляді припинення і за домінантною властивістю до спричинення наслідків.

Дослідження проблеми правоприпиняючих юридичних фактів має закласти базис для подальших наукових пошуків в сфері окремих юридичних фактів в цивільному праві та інших галузях юридичної науки.

Коробцова Н. В., кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права № 1 НЮАУ ім. Я. Мудрого

ПРАВО НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я: ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Конституція України, Цивільний кодекс України, міжнародно-правові акти закріплюють широкий перелік особистих прав людини серед яких, одним з найважливіших та невідчужуваних є право на охорону здоров'я.

Право на охорону здоров'я є природним правом людини, тобто здоров'я — це благо, яким наділяється людина від народження і на охорону якого вона має право. Здійснюючи своє право, особа самостійно вчиняє певні активні дії, а також вимагає від інших уповноважених осіб вчинення певних дій (проведення на належному рівні медичного обстеження в закладах охорони здоров'я).

Об'єктом зазначеного права є здоров'я, яке поряд із життям є найвищою цінністю людини, на основі якого визначаються всі інші блага та права. Виходячи з цього, неможна розглядати це право окремо від права на життя, на недоторканність та інших прав, так само, як і не можливо стверджувати, що це право є предметом вивчення тільки правників. Як

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА**

**Матеріали «круглого столу»,
присвяченого пам'яті професора
Чингізхана Нуфатовича Азімова**

23 грудня 2010 р.

Відповідальний за випуск проф. *В. І. Борисова*

Комп'ютерна верстка *О. І. Євтєєвої*

Підписано до друку з оригінал-макета 20.12.2011.
Формат 60×84 ¹/₁₆. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Обл.-вид. арк. 12,3. Ум. друк. арк. 13,5. Вид. № 689.
Тираж 100 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного університету «Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»
Україна, 61002, Харків, вул. Чернишевська, 80а
Тел./факс (057) 716-45-53
Сайт: www.pravo-izdat.com.ua
E-mail для авторів: proizvodstvo@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.

Виготовлено у друкарні «Мадрид»
Тел. (057) 717-41-79